

Czy woda musi być droga?

Wraz z wejściem w życie nowego Prawa wodnego zmieniają się zasady korzystania z wód, które dla wielu podmiotów oznaczają wzrost kosztów prowadzonej działalności ze względu na wprowadzenie nowych opłat za pobór wód naliczanych i pobieranych przez Państwowe Przedsiębiorstwo Wodne „Wody Polskie”.

Od 1 stycznia 2018 r. gospodarka wodami w Polsce będzie się odbywała na nowych zasadach. Najważniejsza zmiana systemowa to scentralizowanie działań administracyjnych. Do życia zostaje powołane Państwowe Przedsiębiorstwo Wodne „Wody Polskie”, które będzie realizowało zadania publiczne związane z gospodarowaniem wodami w miejsce dotychczasowych zarządów gospodarki wodnej. Nowelizacja przepisów to jednak nie tylko zmiana organizacyjna.

Docelowo opłata stała i zmienna

Zgodnie z modelem wprowadzonym przepisami nowego Prawa wodnego, korzystanie z wód będzie odpłatne. Jest to rozwiązanie znane w polskim systemie prawnym już wcześniej – analogiczną konstrukcję miały obciążenia ponoszone w postaci opłat za korzystanie ze środowiska. Według nowych zasad, podmioty pobierające wodę będą obciążane dwuskładnikowymi opłatami za pobór wody, na które będą się składały opłata stała i opłata zmienna. Wysokość każdej z opłat będzie bazować na ilości wody – w przypadku opłaty stałej będzie to ilość wskazana w pozwoleniu wodnoprawnym albo zintegrowanym, z uwzględnieniem czasu poboru, a w przypadku opłaty zmiennej – rzeczywisty pobór ustalony na podstawie odczytu z urządzenia lub systemu pomiarowego. Przepisy Prawa wodnego określają maksymalne stawki opłat, które będą mogły być pobierane – wysokość opłat, w oparciu o które będą faktycznie rozliczani pobierający wody, poznamy po wydaniu przez Radę Ministrów stosownych rozporządzeń do Prawa wodnego.

Opłaty stałe za pobór wody do 31 grudnia 2019 r. nie będą podlegały różnicowaniu ze względu na wielkość poboru w odniesieniu do wielkości dostępnych zasobów wody (w przypadku ujęć podziemnych) ani wielkość średniego niskiego przepływu z wielolecia (SNQ – w przypadku wód powierzchniowych). Po tym okresie różnicowanie będzie dotyczyło instalacji, które uzyskały pozwolenia po 1 stycznia 2018 r. Instalacje funkcjonujące już wcześniej zapłacą opłatę stałą w maksymalnej wysokości 500 zł/dobę w przypadku pobierania wód podziemnych i 250 zł/dobę w przypadku pobierania wód powierzchniowych. Opłata zmienna wyniesie do 0,7 zł/m³ wody pobranej z ujęcia podziemnego i 0,35 zł/m³ wody z ujęcia powierzchniowego – jej ustalenie będzie opierało się na ilości wody określonej przez liczniki, tj. wielkości rzeczywistego poboru wody.

Wysokość opłat i terminy płatności

Opłata stała jest ustalana w ujęciu rocznym. Jej wysokość w większości przypadków będą ustalały „Wody Polskie”. Stosowna informacja o wysokości opłaty będzie musiała być

przekazana podmiotom zobowiązanym do zapłaty wraz ze wskazaniem sposobu jej obliczenia. Płatność opłaty stałej będzie następowała w kwartalnych ratach – termin płatności będzie przypadał na koniec miesiąca następującego po ostatnim miesiącu kwartału, którego dotyczy rata. W razie braku zapłaty poszczególnej raty opłaty stałej „Wody Polskie” wydadzą decyzję określającą wysokość opłaty, która będzie podlegała egzekucji administracyjnej. Wysokość opłaty zmiennej będzie ustalana w kwartalnym okresie rozliczeniowym w drodze informacji „Wód Polskich” i będzie płatna w terminie 14 dni od daty jej doręczenia. Ustalenie to, co do zasady, powinno odbywać się na podstawie rzeczywistej ilości pobranych wód, co nie będzie możliwe do czasu zamontowania liczników przez „Wody Polskie”.

Na wysokość opłat za pobór wód ustalonych w drodze informacji będzie mogła być złożona reklamacja, składana do „Wód Polskich” w terminie 14 dni od daty otrzymania informacji. Niezależnie od skorzystania z tego prawa, które przysługuje tylko raz w okresie rozliczeniowym, płatność w wysokości określonej w informacji należy uiścić – ewentualna nadwyżka zostanie zwrócona w terminie 14 dni od daty przekazania nowej informacji o wysokości należnej opłaty. Negatywne rozstrzygnięcie reklamacji następuje w formie decyzji administracyjnej, co otwiera możliwość zaskarżenia wysokości opłaty do sądu administracyjnego.

Czeka nas montaż liczników do wody

Docelowo każdy pobierający wodę – bez względu na rodzaj ujęcia – będzie musiał zostać wyposażony w odpowiednie liczniki pozwalające na pomiar wielkości poboru. Obowiązek wyposażenia w urządzenia lub systemy pomiarowe ciąży na „Wodach Polskich”. Przepisy przejściowe dają im czas na jego realizację do 31 grudnia 2020 r. Jeżeli pobierający wody posiada własne liczniki na ujęciach lub planuje ich montaż, stosowanie ich w rozliczeniach za pobraną wodę, dokonywanych przez „Wody Polskie”, będzie wymagało zgody tego podmiotu. Warunkiem ich dopuszczenia jest odpowiednia legalizacja i parametry techniczne wymagane przez przepisy Prawa o miarach i aktów wykonawczych do tej ustawy. Nowe przepisy nie oznaczają więc automatycznego obowiązku zakupu lub wymiany przyrządów pomiarowych, jeżeli te, które są zamontowane, spełniają wymogi dla tego typu urządzeń metrologicznych. Co z rozliczeniami w okresie przejściowym?

Podstawa rozliczenia w okresie przejściowym – do 31 grudnia 2020 r.

Przepis art. 552 ust. 2 nowego Prawa wodnego wyraźnie wskazuje, że ustalenie wysokości opłaty za usługi wodne w okresie od dnia wejścia w życie ustawy do 31 grudnia 2020 r. następuje na podstawie:

- określonego w pozwoleniu wodnoprawnym albo pozwoleniu zintegrowanym celu i zakresu korzystania z wód,
- pomiarów dokonywanych przez organy administracji w ramach kontroli gospodarowania wodami lub ustaleń z przeglądów pozwoleń wodnoprawnych,
- pomiarów dokonywanych przez organy administracji w ramach kontroli pozwoleń zintegrowanych.

Na podstawie celu i zakresu korzystania z wód można co najwyżej obliczyć opłatę stałą, oczywiście przy założeniu, że w pozwoleniu wodnoprawnym znajdują się wszystkie dane niezbędne do obliczenia takiej opłaty. Pomiary dokonywane w ramach kontroli przez organy administracji pozwolą na ustalenie takiej opłaty tym pobierającym, którzy korzystają z usług wodnych bez wymaganych pozwoleń wodnoprawnych lub niezgodnie z ich treścią.

Okres przejściowy bez opłaty zmiennej?

Pomiar ilości wód pobranych do instalacji przez podmioty, które działają na podstawie odpowiednich pozwoleń, może być dokonany jedynie przy pomocy odpowiednich przyrządów pomiarowych. Wody Polskie muszą zainstalować je najpóźniej do 31 grudnia 2020 r. Oznacza to, że w okresie przejściowym nie ma możliwości faktycznej i prawnej, by ustalić jeden z najważniejszych składników opłaty zmiennej, tj. ilość pobranych wód podziemnych lub powierzchniowych, wyrażoną w m³, która stanowi podstawę wymiaru opłaty zmiennej. Pozwolenia wodnoprawne lub pomiary dokonywane podczas jednodniowej kontroli pracowników „Wód Polskich” nie pozwalają na dokonanie takiego ustalenia. Należy mieć na uwadze, że kontrole, jak sama nazwa wskazuje, nie odbywają się cyklicznie i nie mogą objąć w jednym czasie wszystkich użytkowników usług wodnych. We wskazanym okresie przejściowym, tj. do 31 grudnia 2020 r., opłatę za usługę wodną będzie więc się wносить jedynie jednoskładnikowo, tj. w części dotyczącej opłaty stałej na zasadach przewidzianych w nowym Prawie wodnym tak, jak dla opłat zmiennych. Opłaty ustalane będą w tym czasie przez „Wody Polskie” w kwartalnym, a nie rocznym okresie rozliczeniowym. Podmiot korzystający z usług wodnych zobowiązany będzie do uiszczenia opłaty w wysokości wskazanej w informacji przekazanej przez „Wody Polskie” w terminie 14 dni od daty jej doręczenia.

Możliwa zmiana pozwoleń wodnoprawnych

Opłaty stałe za pobór wód są obliczane w oparciu o maksymalne ilości wody, które mogą zostać pobrane zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym lub zintegrowanym. Nie każdy pobierający wodę te limity w całości wykorzystuje. Ustalana przez „Wody Polskie” opłata stała nie będzie jednak uwzględniała stanu rzeczywistego, ale treść pozwoleń. Z tego powodu dla zakładów korzystających z usług wodnych niezwykle istotna jest wskazana przez ustawodawcę w art. 562 nowego Prawa wodnego możliwość złożenia wniosku o zmianę posiadanego pozwolenia wodnoprawnego i dostosowanie go do rzeczywistej skali wykonywanej działalności. Podmiot korzystający z usług wodnych, w celu optymalizacji kosztów, powinien przeanalizować swoje pozwolenia pod kątem rzeczywistych potrzeb w zakresie ilości pobieranej wody, tak aby stała opłata za usługę wodną nie była niepotrzebnie zawyżana.

Nadmierny pobór będzie kosztował dodatkowo

Oprócz standardowych opłat przepisy przewidują wprowadzenie opłat specjalnych. W razie przekroczenia warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym lub zintegrowanym za poprzedni rok kalendarzowy, niezależnie od opłaty zmiennej za usługi

wodne, pobierający wodę zostanie obciążony dodatkowo opłatą podwyższoną w oparciu o stawkę w wysokości 10-krotności jednostkowej stawki opłaty zmiennej za pobór, którego dotyczy przekroczenie. Konieczność uiszczenia opłaty powstanie po ustaleniu jej wysokości przez właściwego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska w formie decyzji dla ilości przekroczonego poboru, która będzie ustalana w oparciu o dane pomiarowe z zalegalizowanych urządzeń metrologicznych, a w razie braku odpowiednich liczników wyliczona w oparciu o maksymalną techniczną wydajność eksploatowanych urządzeń i szacunkowy czasu ich wykorzystania. Nadmierny pobór może w jednym ujęciu spowodować przekroczenie kilku warunków pozwolenia. W takiej sytuacji opłata dodatkowa zostanie naliczona dla przekroczenia, które powoduje najwyższy jej wymiar.

Penalizacji w postaci naliczenia dodatkowej opłaty, oprócz przekroczenia dopuszczalnej wielkości, będzie podlegał również nielegalny pobór, tj. pobór bez ważnego pozwolenia wodnoprawnego albo zintegrowanego. Za takie działanie pobierającemu zostanie naliczona opłata podwyższona w wysokości 500% opłaty zmiennej za pobór, którego dotyczy przekroczenie.

Autorzy:

Joanna Staniewicz, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy

Monika Bogdał, radca prawny, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy

Nina Kuśnierkiewicz, prawnik, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy